

SCENARIUSZ LEKCJI

Dialog liryczny multimiliardera i psa

(Anna Adamowicz, *Animalia*)

OPRACOWAŁA ZUZANNA SALA

Cele	▶ przypomnienie i utrwalenie terminów: antropomorfizacja, dialog liryczny; ▶ kształtowanie różnorodnych postaw czytelniczych: od spontanicznego czytania do odbioru opartego na podstawach naukowych; ▶ kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury z wykorzystaniem interdyscyplinarnych kontekstów (historycznych, naukowych, publicystycznych).
Cele operacyjne	A uczeń rozpoznaje tematykę i problematykę przeczytanych tekstów oraz jej związek ze zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji; B uczeń przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; C uczeń rozumie pojęcie motywu literackiego, dostrzega żywotność motywów w utworach literackich, określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych.
Metody	▶ głośna lektura (interpretacja głosowa); ▶ karta pracy; ▶ praca interpretacyjna z tekstem; ▶ czytanie ze zrozumieniem.
Materiały dydaktyczne	▶ wydrukowane karty pracy (zał. 1); ▶ wydrukowane karty czytania ze zrozumieniem (zał. 2).
Konteksty dla nauczyciela	▶ Anna Adamowicz – urodziła się w 1993 roku w Lubinie, jest polską poetką i diagnostką laboratoryjną. Za swój debiut poetycki <i>Wątpia</i> (wydany w 2016 roku) otrzymała nominację do Nagrody Literackiej Gdynia w 2017 roku. W 2021 roku została uhonorowana Nagrodą im. Wisławy Szymborskiej za tom <i>Animalia</i> wydany w 2019 roku.

Wiersze publikowała w czasopismach takich jak „Dwutygodnik”, „Zeszyty Poetyckie” czy „KONTENT”. Jej twórczość była tłumaczona na języki: angielski, rosyjski, czeski, słoweński oraz węgierski. Obecnie mieszka we Wrocławiu.

Publikacje książkowe poetki:

- ▶ *Wątpia* (Wydawnictwo Kwadratura, 2016). Jak pisał Jakub Skurtys, w tym tomie „tytułowa metafora wnętrzości była podstawą do problematyzowania klasycznych opozycji powierzchni i głębi, wnętrza i zewnątrz, piękna i brzydoty, ciała i ducha, a przede wszystkim normy i inności, związanej z różnymi formami fizycznego napiętnowania”;
- ▶ *Animalia* (Biuro Literackie, 2019). Recenzenci i jurorzy zwracali uwagę na zacieranie się w tej książce granicy między tym, co ludzkie, a tym, co zwierzęce – na jej ekokrytyczny ładunek i potencjał;
- ▶ *Nebula* (Biuro Literackie, 2020). W tym tomie Adamowicz bierze na warsztat retrofuturystyczne ujęcia kosmosu, przefiltrowane przez radziecką perspektywę zimnowojenną;
- ▶ *zmysł [] zmysł* (Biuro Literackie, 2021) pod pseudonimem Laura Osieńska. Ta książka znacznie różni się od poprzednich – jest bowiem zbiorem erotyków, składających się na opowieść o pierwszej miłości, przeżywanej przez homoseksualną bohaterkę;
- ▶ *Stłuc. Kręgosłup Tytanii Skrzydło* (Warstwy, 2024). Ten tom także oparty został na osobistych doświadczeniach autorki – opowiada o przechodzeniu w nastoletniości operacji skoliozy kręgosłupa.

Elon Musk (urodzony w 1971 roku w Pretorii) to przedsiębiorca, który założył lub współtworzył takie firmy jak PayPal, SpaceX, Tesla, Neuralink i The Boring Company. Urodzony w Republice Południowej Afryki, obecnie mieszka i pracuje w Stanach Zjednoczonych. Pełni funkcję dyrektora generalnego i technicznego w SpaceX (przedsiębiorstwie przemysłu kosmicznego, którego dalekosiężnym celem jest organizacja załogowej misji na Marsa) oraz dyrektora generalnego i głównego architekta w Tesla Inc. W styczniu 2021 roku magazyn „Forbes” oraz agencja Bloomberg uznały go za najbogatszego człowieka na świecie. Od października 2022 roku jest właścicielem platformy X (dawniej Twitter).

PRZEBIEG LEKCJI

1

Czas: 2 min

Przywitanie grupy, przedstawienie tematu lekcji.

2

Czas: 5–10 min

Zapotrzebowanie:

Zał. 1. Karta pracy

Realizowane cele:

A

Zapoznanie z utworem *Elon Musk rozmawia z Łajką*. Uczniowie otrzymują Karty pracy (zał. 1), zanim jednak przejdą do realizacji zadań, jedna z osób (nauczyciel bądź wskazany przez niego uczeń) głośno czyta wiersz. Reszta klasy w tym czasie ma za zadanie zaznaczyć w utworze wszystkie niejasne słowa i nazwy własne. Następnie na forum klasy pytamy o niezrozumiałe terminy i udzielamy wyjaśnień. Należy zadbać o to, by przed

rozpoczęciem pracy interpretacyjnej uczniowie wiedzieli, kim są Elon Musk i Łajka, a także by znali znaczenie ostatniego wersu utworu (пошёл вон [paszoł won] – ros. wynocha!).

3

Czas: 15–20 min

Zapotrzebowanie:

Zał. 1. Karta pracy

Realizowane cele:

A

Praca interpretacyjna. Uczniowie (samodzielnie lub w parach) uzupełniają odpowiedzi na pytania z Karty pracy.

4

Czas: 15 min

Zapotrzebowanie:

Zał. 1. Karta pracy

Realizowane cele:

B, C

Uwspólnienie interpretacji. Na forum klasy próbujemy ustalić odpowiedzi na konkretne pytania z Karty pracy. Jeśli pojawiają się rozbieżności w propozycjach interpretacyjnych, pozwalamy im wybrzmieć i moderujemy dyskusję. Zachęcamy uczniów, aby argumentowali na rzecz swoich odczytań. W razie trudności interpretacyjnych podpowiadamy klasie, np. przypominając historię Łajki i pytając o jej finał (zachęcając do spekulacji, co działo się z psem po wystrzeleniu rakiety w kosmos). Warto także zaprosić uczniów do uruchomienia kontekstów historycznych związanych z zimną wojną (Elon Musk – symbol współczesnego zachodniego kapitalizmu – konfrontuje się z psem będącym symbolem radzieckiego programu kosmicznego).

Po omówieniu zadań z Karty pracy pytamy uczniów o to, z jakimi cechami kojarzymy psy. Możemy przypomnieć im jedną z bajek Ignacego Krasickiego, w której pojawia się to zwierzę, aby następnie zapytać: jakie dostrzegacie różnice pomiędzy tym, jak Łajka została przedstawiona w wierszu Anny Adamowicz, a tym, jak pokazywano psy w ezopowej tradycji bajkopięsmienniczej? Chwilę dyskutujemy o tych odmiennych wizerunkach, potencjalnie uruchamiając takie konteksty jak prawa zwierząt czy degradacja środowiska naturalnego.

Przykład bajki do odczytania uczniom:

Pan i pies

Pies szczekał na złodzieja, całą noc się trudził;

Obili go nazajutrz, że pana obudził,

Spał smaczno drugiej nocy, złodzieja nie czekał;

Ten dom skradł; psa obili za to, że nie szczekał.

5

Czas: 3 min

Zapotrzebowanie:

Zał. 2. Karta czytania
ze zrozumieniem

Realizowane cele:

A

Podsumowanie zajęć. Rozdanie uczniom dodatkowych materiałów – fragmentu tekstu krytycznoliterackiego *Co robi Elon Musk w najnowszej polskiej poezji?* wraz z pytaniami testowymi. Zachęcenie uczestników zajęć do skonfrontowania się z zadaniem i zapowiedź omówienia go na początku kolejnej lekcji.

Uwagi do przebiegu zajęć | W zależności od potrzeb i tempa pracy klasy można rozłożyć cały materiał (obejmujący interpretację oraz czytanie ze zrozumieniem tekstu krytycznoliterackiego) na dwie jednostki lekcyjne.

WAR SZTA TY SŁO WA

KARTA PRACY

ZAŁ. 1

ANNA ADAMOWICZ
Elon Musk rozmawia z Łajką
(w tle leci „Hallo Spaceboy”)

IMIĘ
NAZWISKO
KLASA

Kto mówi? → - chciałbym umrzeć na Marsie

→ - wy jesteście kryształki na skórze Ziemi która w każdej chwili może się otrząsnąć albo wskoczyć do wody zmyć wszystko z siebie powinniście wrócić w głąb wetrzeć się w skórę jak piaskowy tatuaż grzechotać kamieniami w pęcherzyku żółciowym czy moczowodach

nie umiera się na Marsie ani na Ziemi ani na Sednie
umiera się w małej pełnej brudnej wody misce postawionej gdzieś na zewnątrz

ty nie rozumiesz kosmos jest nasz
nasza wypadająca sierść nasze rany od promieniowania
nasze ciała wywinięte na lewo nasze rozgrzane żołądki
nasze miski

zabieraj ten listek blachy skręcony w rakietę
ПОШЁЛ ВОИ

1. Kto kryje się pod tym zaimkiem osobowym?
2. Dlaczego użyto formy „wy” (a nie „ty”)?
Przecież pojawia się ona w odpowiedzi na komunikat w 1 os. lp.

1. Czyje doświadczenie jest tu opisane?
2. Czemu służy zastosowanie bezosobowej formy „umiera się”?

1. Czyje doświadczenie jest tu opisane?
2. Dlaczego zostało opowiedziane w liczbie mnogiej?

Dlaczego te słowa są po rosyjsku?

IMIĘ

NAZWISKO

KLASA

CZYTANIE ZE ZROZUMIENIEM

ZAŁ. 2

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nim. Odpowiadaj tylko na podstawie tekstu i tylko własnymi słowami – chyba że w zadaniu polecono inaczej.

Kajetan Poniatyszyn,
Co robi Elon Musk w najnowszej polskiej poezji?,
„KONTENT” (27) 1/2024
[online:] https://kontent.net.pl/czytaj/27#Co_robi_Elon_Musk_w_najnowszej_polskiej_poezji

Skąd bierze się tak silne rezonowanie postaci Elona Muska i Czerwonej Planety? Odpowiedź na to pytanie można przedstawić na zasadzie skojarzenia zamierzeń miliardera z projektem budowy Integrala przedstawionym w książce My Jewgienija Zamiatina, jednej z najwcześniejszych xx-wiecznych powieści dystopijnych, która wywarła znaczący wpływ na rozwój gatunku, w tym popularniejsze Nowy wspaniały świat Aldousa Huxleya i Rok 1984 George’a Orwella. Główny bohater, Д-503, jest Pierwszym Konstrukтором Integrala, statku kosmicznego, który ma wkrótce zostać wysłany na inne planety. Budowa maszyny stanowi wielki i majestatyczny projekt, nad którym pracuje bardzo wielu mieszkańców Państwa Jedynego, co nasuwa konotacje związane z zakrojonymi na szeroką skalę dwudziestowiecznymi radzieckimi przedsięwzięciami, np. planem pięcioletnim. Integral ma za zadanie ostatecznie udowodnić potęgę ludzkości oraz rację bytu Państwa Jedynego, gdzie rozgrywa się akcja powieści. Podobne zamierzenia można rozpoznać w snutyh przez Elona Muska planach podróży na Marsa. Cele te są jednak bardziej jednostkowe, bo wyciągające na pierwszy plan przede wszystkim aspekty domniemanej wysokiej inteligencji, kreatywności oraz wynalazczości miliardera. W drugim rzędzie stoi wątpliwy zysk dla ludzkości: zbudowanie na Marsie kolonii. Zrealizowanie przez Muska jego szeroko zakrojonych planów być może pomogłoby mu naprawić nadszarpniętą już mocno reputację.

Miliarder stał się we współczesnym świecie internetowym postacią nie tyle ikoniczną, ile raczej memiczną z racji kontrowersyjnych wpisów na Twitterze, zdolnych obniżyć w czasie rzeczywistym akcje wielkich spółek, których jest właścicielem. Porównuje się go często do postaci Tony’ego Staraka/Iron Mana z uniwersum Marvela – superbohatera kapitalizmu, który dzięki swoim inteligencji oraz pomysłowości konstruuje coraz to lepsze wynalazki. Wobec Muska i jego pomysłów narosło jednak wiele kontrowersji, dotyczących nieroztropnych zachowań miliardera oraz przypisywania sobie zasług innych osób. Na skutek tego stał się kreskówkową figurą, w której zgromadziły się wszelkie wady człowieka późnego kapitalizmu: ślepa wiara w technologię (jeden wspaniały wynalazek uratuje świat od katastrofy klimatycznej i pokaże potęgę ludzkości), zapatrzenie w siebie,

arogancja i pycha. Zapowiadany od lat lot na Marsa może się więc stać rozpaczliwym i próżnym gestem. Co ważne, byłby to gest nie całej cywilizacji, a jednego człowieka, chcącego niczym komiksowy złoczyńca udowodnić swoją niezwykłą pomysłowość i inteligencję. Wszystkie te konteksty – tworzące pewien kulturowy fenomen Elona Muska – przenikają do współczesnej polskiej poezji, gdzie ogrywane są za pomocą określonych narzędzi.

- 1) Które stwierdzenie można uznać za główne założenie autora tekstu krytycznoliterackiego? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.
- a) Najmłodsze pokolenie poetów i poetek wyraża podziw wobec Elona Muska.
 - b) Elon Musk jest współczesnym odpowiednikiem bohatera powieści *Rok 1984* George’a Orwella.
 - c) Elon Musk często pojawia się we współczesnych wierszach, ponieważ jest wyrazistą figurą współczesnego kapitalizmu.
 - d) Elon Musk często pojawia się we współczesnych wierszach, ponieważ dysponuje rozwiązaniami ważnych problemów, dręczących młode pokolenie (takich jak katastrofa klimatyczna).

2) Na czym polega różnica między historycznoliterackim znaczeniem słowa „futurystyczny” a tym, na które powołuje się autor tekstu?

.....

.....

.....

.....

3) Jakie cechy Elona Muska Poniatyszyn nazywa „memicznymi”?

.....

.....

.....

.....

4) Wyjaśnij, na jakiej podstawie autor tekstu dokonuje porównania Elona Muska z bohaterem powieści *My Jewgienija Zamiatina*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ORGANIZATOR

FUNDACJA WISŁAWY SZYMBORSKIEJ

PARTNERZY

kbf:

Pałac Potockich

DOFINANSOWANIE

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego pochodzących
z Funduszu Promocji Kultury.

 Kraków